

Bože moj!

Izrastao na mirisnu jugu Lijepe naše opasao se franjevačkim habitom i pošao na hodočašće koje traje i danas. Ne težeći materijalnom uznio se u transcendentalnom, ogledao u znanstvenom i umjetničkom, ali ponajviše u karizmi i odanosti Kristu, sakralnoj dubini i tajni istinske Ljubavi. Ta karizma čini ga institucijom i fenomenom koji će trajati dugo poslije njegova boravka na zemlji. Njegova je već legendarna skromnost prerasla do snage koju sam više puta doživjela kao uznositu poniznost, ili poniznu uznositost.

Nevenka Nekić, Zagreb
- književnica i potpredsjednica
Hrvatske Paneuropske unije

Ulazio je u naše živote nasmijan i ozbiljan u isti mah, kao one davne sedamdeset i druge, kad se održavao seminar za roditelje. Stupio je pred razred roditelja s pitanjem: Imate li kod kuće Bibliju? Svi smo digli ruke. Onda: Je li čista i uredna? Polovica je digla ruke, a mi smo posramljeni pognuli glave. On se nasmijao i obasjao nas riječima: Biblija mora biti malo masna, pošarana, s „ušima“, jer to znači da se puno čitala...

Netko je snimio dokumentarni film o našem skromnom i možda najpoznatijem franjevačkom bratu Bonaventuri Dudi. Ide on tako praćen filmskom kamerom kroz prostor i vrijeme, otežalim korakom ponire sve do dana najranijih sjećanja, djetinjstva na jugu ove Lijepe naše, kraj kamenih kuća i zidića, kraj smokava i čempresa. Penje se na potamnjele balustrade i doziva imena živih i mrtvih, drži se za topli kamen, a s lica mu ne silazi čudetni osmijeh. Taj osmijeh je sažetak divljenja i poniznosti, radosti životu u Bogu koji mu ga je darovao.

Manji brat

Dok tako klizi pod nebom juga, ponegdje zastane, pogleda oko sebe i uzdahne jedva čujno: *Bože moj! Bože moj! Isuse Bože moj!* Ove dvije-tri riječi izgovara mnogo puta, gotovo istim tonalitetom, jednostavnim naglaskom na onome **O** u riječi Bože, oblome **O**, koje je čudo koliko i zahvalnost, svjetlost poradi sadržaja riječi Bog, ali i tajna veličanstvena poniranja u metafizičke prostore jedva dostupne čovjeku. U tome izricanju riječi zgrumenio se Duh Gospodinov koji prati fra Bonaventuru na ovozemaljskom putovanju kao i ovom filmskom, a to je samo malo ponavljanje veličkog života ispunjenoga ljubavlju

i Ljubavlju. Ljubav prema Bogu poprimila je u fra Bonaventurinom slučaju gotovo sva obilježja koja čovjek, jednokratno na zemaljskom putu, može ostvariti. Kao manji brat prihvatio je redovničke zavjete, objedinio um i srce, zahvatio u područja teologije, pjesništva, domoljublja, filozofije, povijesti, jezikoslovlja, glazbe, pronosio Radosnu vijest, ne samo svojim pastoralnim radom, nego i svojim životom.

O svom samostanu i prostoru sadašnjega života piše: „Stanujem u Zagrebu, na Kaptolu. Tu, na križanju prema Novoj vesi, stoji drevna kapelica posvećena desnom razbojniku koga stara predaja zove Dizma. Kad god prolazim mimo, pomolim se s njim Isusu: ‘Gospodine, sjeti me se u svom raj!’ Ako ti otvoriš, nitko ne će zatvoriti. Isuse, dobroto beskrajna!“. Nestaje polako u izmaglici jutro u svom starom franjevačkom habitu, a bijeli pojas ljulja se na tamnoj podlozi i izaziva sjećanja na aveniji sudbine o kojoj on govori kao o izboru koji je ipak bio zadan, providen, koji se odupirao svim zaprekama. Mislim, koliki li su razbojnici prošli kraj ove kapelice na putu prema strašnom zatvoru na Novoj vesi, u strahotnim četrdesetim godinama, a nisu znali tko ih gleda iz dubine dvije tisuće godina, nisu znali da njihova

imena nikada ne će biti zabilježena na ovom komadiću povijesne Hrvatske, da će ih zbrisati vjetar u ništavilu kamo takvi nestaju. Prošle su ovuda i njihove žrtve koje nisu umrle u milosti i dostojanstvu, jer se većini ni za grob ne zna. A oni koji to učiniše – šute.

Znam da fra Bonaventura razmišlja o tome dok prolazi ovim romantičnim starim Zagrebom, jer on je svoju skrb za domovinu jasno iskazao moleći se za nju *Kralju strašne veličine* i tražajući za pomirenjem, oprostom i dužnim poštovanjem prema žrtvama. Pisao je o tome i u knjizi *Rukovet domovinskih tema* pokazujući razumijevanje za gnjev jednoga Tina Ujevića koji traži pravdu i nama i našim neprijateljima. Pisao je da moli i za „njih“, traži neka se nađu u Kristu, neka se sve ovo stradanje i nadanje pretvori na čast Bogu. Tragao je za Matošem, Dulčićem stradalnikom, za Stepincem koji ostaje kao trajni memento snage i dostojanstva Crkve u Hrvata, zapisao i pjesmu *Moja ratna misa* koja moli za oslobođenje od zloga i svakoga zla. Spominjao je cijelu svoju domovinu i svaki dom, molio se *da Krist siđe u ovu našu nevolju*. Taj vez koji spaja zemlju rođenja i nebo nad njom, samo je jedna tajna od mnogih koje je gonetao fra Bonaventura. Bila je to uvijek ontološka potraga za njim samim kao čovjekom-zrnom, što je uzraslo dobrotom ljudi u čudesnu i uznositu svjetlost, postalo alegorija iz biblijskoga teksta koji govori o darovima što si dobio da ih umnožiš a ne zakopaš u zemlju. Ni jedan dar nije fra Bonaventura zakopao.

Smisao života nadilazi sâm život i čovjek mora naći nešto radi čega se isplati živjeti. Ima li većeg razloga od Boga koji daru-

je život?! Topos njegova rođenja, ranih dana pamćenja i nadanja, ozračje blistave svježije arije Krasa i likovi njegovih što počivaju odavna u zemlji, a duše u nebu, nadahnjuju fra Bonaventuru da se prolazeći u sjenama starih groblja divi tolikoj dobroti, govoreći: *Bože moj...* Tu živi u četvrtoj dimenziji i gleda iz rakursa manje-ga brata nostalglično i zahvalno na prohujale godine ovozemaljskoga života. I pita se neizravno: što li je tražio na ovom putovanju? Neka ga školuju, eto, neka ga školuju! To je bila davna želja, a što ima ljepše od želje u životu? I bi mu ispunjeno. Za srce nije morao brinuti, a um se morao razvijati.

Hodočašće za smislom života i Ljubavi

O, kolika je golemost planine znanja koju će usvojiti! Sve je to na tom

putu čekalo: znanosti i njihov univerzalni fenomen, tvrdi realizam nauke i nadrealni svijet glazbe i književnosti, labirinti drevnih jezika, od kojih su neki već davno mrtvi, istine i laži gospode povijesti, njenu ALETHEIU, mitske dubine religije, sadašnjost ondašnjosti, krvavi koloplet dva rata, obrana pojma OIKOS, koji nije samo kuća, nego sveukupnost ljudskih odnosa koji su se nataložili kroz generacije, pa utvrđivanje čvrste vjere i nade koju polaže u Isusa Krista, koji ga stalno vodi za ruku.

Njegova kuća na Kaptolu nije raskošna kurija. Ona je svjetluca i pjesnički nadahnuta samo u crkvi gdje blistaju Dulčićevi vitraji. Divna samoća njegove sobe krcata je knjigama, mirisima starih i novih papirnatih stranica, ponekom slikom i zavjetnim darovima skromnih materijalnih vrijednosti.

U tom skladnom okviru duha i duše nastala su njegova djela: knjige, kompozicije, prijevod Biblije o kojem govori kao o čudu što se baš njemu našlo na putu. Kroz neka zlatna vrata ušla je u njegov malen i tajanstven život zadaća: biti sudionikom prijevoda i uređenja Biblije!

Generalni ministar
Reda fra José
Rodríguez Carballo
čita Početke

Ponekad je fra Bonaventura napisao neku kratku bilješku te poslao i meni, ako je pročitao kakvo moje djelo. Imao je vremena i snage za komuniciranje čak i s manje poznatim osobama. Ulažio je u naše živote nasmijan i ozbiljan u isti mah, kao one davne sedamdeset i druge, kad se održavao seminar za roditelje. Stupio je pred razred roditelja s pitanjem: *Imate li kod kuće Bibliju? Svi smo digli ruke. Onda: Je li čista i uredna?* Polovica je digla ruke, a mi smo posramljeni pognuli glave. On se nasmijao i obasjao nas riječima: *Biblija mora biti malo masna, pošarana, s „ušima“, jer to znači da se puno čitala...*

Posebna je bila njegova majeutika, svako objašnjenje bilo je jednostavno i istinito, vjera koja se prelijevala u nas bila je duboka i on je sudjelovao u našem stvaranju rastvarajući samoga sebe. Ne samo riječima, nego snagom svoga života, stajališta koje je potkrijepio skromnošću i istinitošću. Radi njegove vjere mi smo mu uvijek vjerovali. Upravo o tome treba govoriti. O zavjetima koje je dosljedno slijedio. Skromnost se uvijek očitovala u dostatnosti minimalnoga. Nikada nije želio skupe automobile, kićenu odjeću, raskošni jelovnik. Uzor mu je bio Siromašak. Kamena je stijena na kojoj počiva grad na gori, Asiz. U njemu stoluje duša Franjina, poduprt je njegovim zakrpanim i pohabanim habitom, uskom i hladnom sobicom, skromnom Porcijunkulom na čijem su kamenom podu klečala Franjina koljena i konačno se na tom kamenu pružilo i tijelo malenoga brata. Tamo je i njegov grob, skroman, bez uresa, a nad njim dvije bazilike. Sagrađene su poslije Franjina doba, uljepšane rukama i

maštom najvećih majstora kista, kojima se divi svaki hodočasnik. Hodočašće je potraga za srcem zemlje i neba, za smislom života i Ljubavi. Takvo je hodočašće život fra Bonaventure Duda.

Uznosita poniznost ili ponizna uznositost

Izrastao na mirisnu jugu Lijepe naše opasao se franjevačkim habitom i pošao na hodočašće koje traje i danas. Ne težeći materijalnom uznio se u transcendentnom, ogledao u znanstvenom i umjetničkom, ali ponajviše u karizmi i odanosti Kristu, sakralnoj dubini i tajni istinske Ljubavi. Ta karizma čini ga institucijom i fenomenom koji će trajati dugo poslije njegova boravka na zemlji. Njegova je već legendarna skromnost prerasla do snage koju sam više puta doživjela kao uznositu poniznost, ili poniznu uznositost.

Napisah dosta davno da u povijesti postoje dva poljupca: onaj Judin i onaj Franjin. Franjo je poljubio gubavca-supatnika i time ponovno objasnio vječnu zagonetku boli i žrtve. Slijediti Franju, ponekad u osami, kao što je on sam odlazio u Fonte Colombo (Golubičin izvor), donosi duhovno bogatstvo, solilokvij s Gospodinom, apsolutom Dobra; osama je zahtjevna i otvara vlastitost, razgoličuje nas same pred sobom. Postavlja pitanja i to ona na koja čovjek nema odgovora, osim ako se ne utječe Bogu. Treba se boriti onih koji imaju odgovore na sva pitanja.

O, Tajno sveta, rekao bi fra Bonaventura, ti jedini znaš gdje ja stanujem. Tu, usred Zagreba, na mom Kaptolu, podno zvonika drevne Katedrale, u mirisnoj sobi punoj tišine, bez buke i ludila

svijeta, okružen mladošću fratarskih habita, još uvijek zadivljen ljepotama svijeta, suncem i pticama u našem malom vrtu.

Prošla su vremena crvene zvijezde, njezinih strahova, sivosti i bezboštva koje je ubijalo ljude da bi konačno ubilo komunizam. Nastupilo je novo doba neodgovorne i liberalne slobode s natpisom: čini što želiš! To je opijum, to izobilje na vašarima brbljavaca, agenata i reklamera, rasprodaja časti i ponosa, dostojanstva, doba onih koji nečasnost stavljaju na pijedestal, a bezbožnost kao uzor. Čovjek se gubi u apsurdnu straha od smrti, grize jabuku znanosti kao spas, cilj je produžiti život pod svaku cijenu ili ga okončati eutanazijom, histerično i bezumno. Nudi se formula da više nema krivice, nema dobra i zla, to ostaje na udobnim stolicama novih gurua-psihijatar, pa onda nema ni odgovornosti! Zna fra Bonaventura Duda za ovu dijagnozu, ali nastavlja tihi rad i odupire se ovom nasilju slijedeći Isusa, njegovu Istinu, unoseći mir i dobro kamo god prolazi.

Njegov sitni i sve sporiji hod jedan je vid molitve: FONS PI-ETATIS, vrelo milosrđa, molim te za milosnu smrt, za otvaranje dveri Raja, a ako nema mjesta za mene, čekat ću strpljivo, jer znam da je od samoga Raja veće Tvoje milosrđe.

Gledam ga kako ulazi na vrata samostana, zamiče u prostor i vrijeme, malko pogrbljen kao da nosi sav teret svijeta na smeđem habitu i pridržava ga bijelim konopom. Zvone zvona na Katedrali gdje počiva Alojzije kojem se fra Bonaventura mnogo puta poklonio. Tako zamišljam temelje svijeta. Njih dvojica pod svodovima Doma hrvatske duše. ❖